

Indoklás a Kiss Lajos-díj 2022. évi odaítéléséhez

A Kiss Lajos-díj alapító okirata szerint a díj odaítélésére két vagy három évenként kerülhet sor. A díjat a kuratórium első ízben 2006-ban osztotta ki, s ezt követően két évenként ítélte oda. Az eddigi díjazottak időrendben a következők voltak: Tóth Valéria, Rácz Anita, Farkas Tamás, N. Fodor János, Slíz Mariann, Póczos Rita, Gyórfy Erzsébet és Bárth M. János; közülük négyen a Debreceni Egyetem, négyen pedig az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatói.

A kuratórium 2022-ben arra a megállapításra jutott, hogy az elmúlt két év során a magyar történeti névkutatás általában is, és az egyes kutatói teljesítmények tekintetében is olyan jelentős eredményeket ért el, hogy ez a díj újbóli odaítélését ebben az évben minden tekintetben indokoltá teszi.

A kuratórium – mérlegelve a történeti névkutatásban az utóbbi években továbbra is öröndetesen megmutatkozó magas szintű teljesítményeket – egyhangú véleménnyel úgy döntött, hogy a Kiss Lajos-díjat 2022-ben az alábbi indokok alapján dr. Pelczéder Katalinnak, a Pannon Egyetem MFTK Magyar és Alkalmazott Nyelvtudomány Intézete docensének ítéli oda.

Pelczéder Katalin 1977-ben született Sümegen. Középiskolai tanulmányait a veszprémi Lovassy László Gimnáziumban végezte, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett magyar és orosz nyelv és irodalom szakos diplomát. 2003-ban az egyetem Magyar Nyelvészeti Doktori Iskolájában a magyar nyelvészeti program (azon belül a névtani alprogram) hallgatója lett. 2012-ben summa cum laude minősítéssel védte meg *A gyümölcsnevek rendszere és történeti vizsgálata. A gyümölcsnevek szótára* című doktori értekezését, és szerzett általa PhD-fokozatot. 2001 és 2003 között a budapesti Bolyai János Műszaki Szakközépiskolában tanított, majd 2003-tól egyetemi tanársegéd, 2017-től egyetemi adjunktus, 2020-tól pedig egyetemi docens a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Karának Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézetében. A különböző egyetemi képzési formákban eddig huszonegy tantárgyat tanított a nyelvtudomány számos területéről, köztük onomasztikai témájúakat is. Tudományos pályája során eddig több pályázatban (OTKA, NKA, EFOP-pályázatok) is közreműködött. A Kiss Lajos-díj odaítélése szempontjából kiemelendő, hogy az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoportnak is aktív résztvevője mint annak külső tagja.

Pelczéder Katalin kutatói pályája a gyümölcsnevek etimológiai vizsgálatának témájával indult ugyan, ám írásaiban hamar megjelent a nyelv- és névtörténeti tematika is: érdeklődését az elmúlt években már a magyar nyelv- és névtörténet korai forrásai és ezzel szoros összefüggésben a régi magyar helynevek problematikája határozta meg. Első etimológiai jellegű publikációja 2005-ben látott napvilágot, 2015 óta pedig rendszeresen jelennek meg helynévkutatással foglalkozó írásai. Ezen munkái középpontjában a kezdetektől a Bakonybéli összeírás áll. E fontos 11. századi oklevélről több tanulmányt publikált, amelyek hol nagyobb látószögből tekintenek rá a forrás nyelv- és névtörténeti problémáira, hol pedig egy szűkebb, speciálisabb téma mikroelemzését adják. Pelczéder Katalin ír az oklevél nyelvtörténeti forrásértékéről, újabb munkájában alapos elemzést olvashatunk a helyesírás-történeti sajátosságairól, ismét más írásaiban pedig a Kajár, valamint a Koppány nevű birtokok oklevélbeli helyneveiről értekeznek. A nyelvemlék elemzése során figyelt fel a régi magyar *igy ~ ügy*, majd a *séd* lexéma problematikájára, amelyeknek több önálló tanulmányt is szentelt.

A magyarság Kárpát-medencében történt letelepedésének nyelvi-etnikai körülményei napjainkban is fontos kérdéskörét jelentik a régészeti, történeti és nyelvtörténeti kutatásoknak. A nyelvtudomány oldaláról az erre a témára vonatkozó kérdések megválaszolásához igen fontos ismeretekkel járulhatnak hozzá a nyelvi kapcsolatok vizsgálatával foglalkozó munkák. Pelczéder Katalin a Bakonybéli összeírás szláv eredetű szórványainak tükrében a szláv–magyar nyelvi kontaktus elemzésével ebbe a tematikai irányba is bekapcsolódott. Az oklevél kapcsán folytatott kutatásainak eredményét a 2022. május 9-én sikeresen lezajlott habilitációs eljárásához készített *A Bakonybéli összeírás mint nyelvtörténeti forrás* című, a későbbiekben önálló monográfiaként is megjelenő munkája összegzi. Ez a kötet azoknak a nyelvemlék-monográfiáknak a sorába illeszkedik bele, amelyek egy-egy korai, az Árpád-korból való oklevél teljes körű nyelv- és névtörténeti feldolgozását végzik el.

Pelczéder Katalin tudományos teljesítményét jól mutatja, hogy publikációs jegyzéke 32 bibliográfiai tételt tartalmaz, írásai rangos fórumokon jelennek meg. Hazai és nemzetközi konferenciákon 29 alkalommal szerepelt előadóként. Tudományos tevékenységének hatását jelzi, hogy munkáira több mint 80 hivatkozást ismer.

Pelczéder Katalin tudományos munkásságát az MTA Veszprémi Területi Bizottsága 2019-ben az *Év Kutatója* tudományos díjjal ismerte el.

A fentieket figyelembe véve és mérlegelve a Kiss Lajos-díj kuratóriuma úgy döntött, hogy 2022-ben e tudományos díjat ez eddigiekben végzett tudományos munkája elismeréseként dr. Pelczéder Katalinnak ítéli oda.

Debrecen, 2022. június 2.

Dr. Rácza Anita	Dr. Hoffmann István	Dr. Tóth Valéria	Dr. Orosz László	Dr. Solymosi László
a kuratórium elnöke	a kuratórium tagja	a kuratórium tagja	a kuratórium tagja	a kuratórium tagja